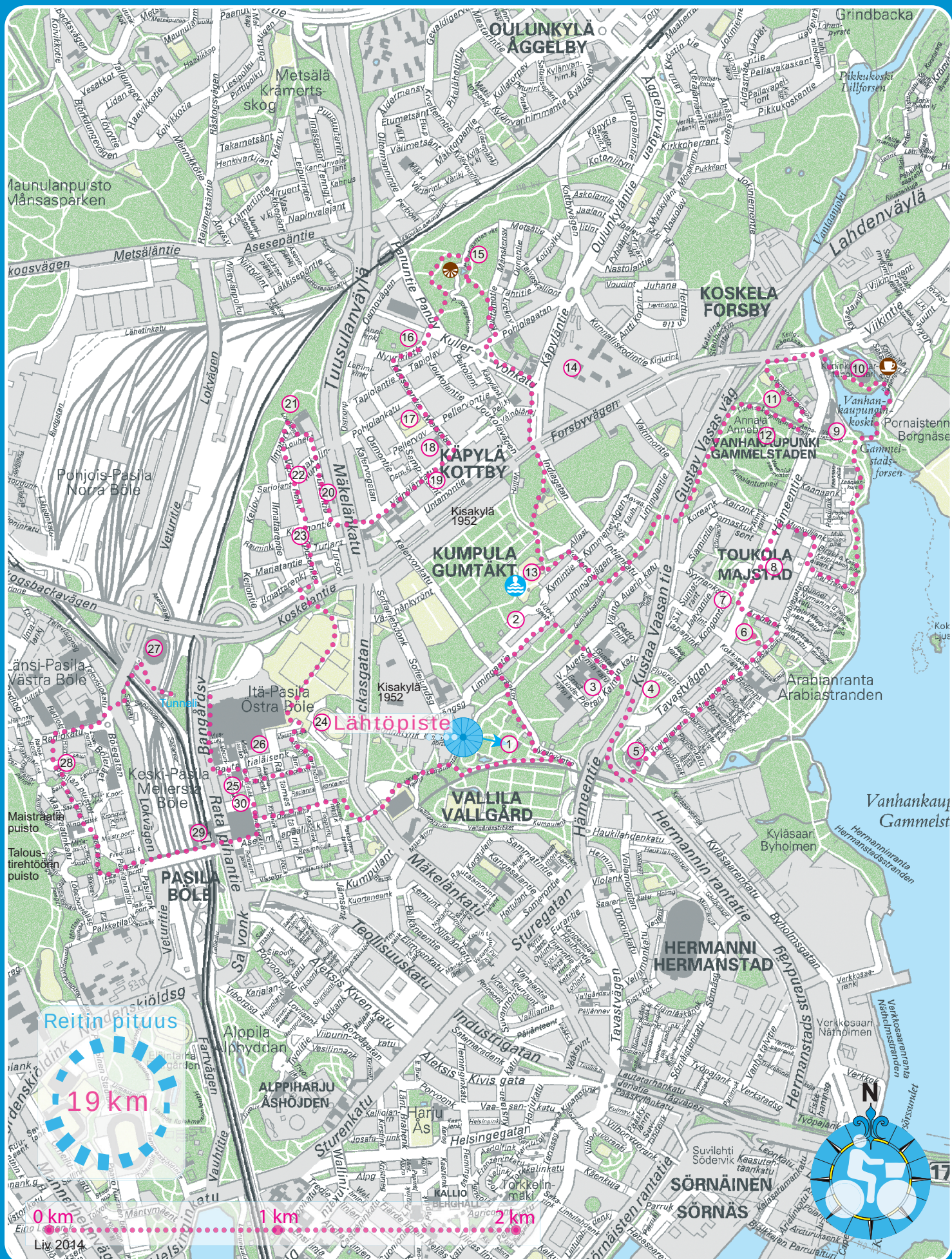

- ① **Kumpulan kartanon** historia ulottuu 1400-luvulle. Nykyinen pää-rakennus on peräisin 1840-luvulta. Kartanon viimeinen yksityinen omistaja (1885-93) oli vapaaherra Herman Standertskjöld-Nordenstam, joka antoi nimensä Hermannin kaupunginosalle. Kartanon viljelysmaita olivat nykyisen Kätilöopiston, Sofianlehdon ja Käpylän urheilupuiston alueet. Nykyään päärakennus on Helsingin yliopiston kasvitieteellisen puutarhan käytössä. Kumpulan kartanon alueet liitettiin Helsinkiin 1906. Uusi kasvitieteellinen puutarha avattiin yleisölle vuonna 2009. Junaradan toisella puolella on **Vallilan siirtolapuutarha**, jonne ensimmäiset mökit nousivat 1930-luvulla. Niistä yksi on museona, osoitteessa Mansikkapolku 93.
- ② Limingantien **1920 -luvun talot** muodostavat viehättävän omaleimaisen miljöön.
- ③ Mäellä on mm. yliopiston matemaattis-luonnontieteellisen tiedekunnan **Kumpulan kampusalue** uusine laitoksineen.
- ④ **Kumtähden kentällä** kajahti ilmoille ensi kerran Maamme-laulu ylioppilaiden Flooranpäivänjuhlassa 1848. Paikalle tuli muistomerkki 100 v. myöhemmin.
- ⑤ Jan-Magnus Janssonin aukion Anu Sundholmin tekemä **"Keidas"** (2006) on osa Arabianrannan taideprojektia. Alueella on runsaasti erilaisia teoksia. Bongaa niitä.
- ⑥ Puijen **Bokvillanin** talon (Hämeentie 125) otti 1872 vuokralle kirjakauppias G.W. Edlund. Siitä tulee Arabianrannan asukkaiden kerhotila.
- ⑦ **Hämeentien** entinen nimi oli Itäinen viertotie. Se oli toinen "sisääntuloväylä" Helsinkiin Kuninkaantieltä, joka yhdisti Viipurin ja Turun jo keskiajalla. Alueen omakotitalot ovat 1920 -luvulta.
- ⑧ **Taideteollinen korkeakoulu ja Arabian posliinitehdas museoineen** ja myymälöineen ovat Arabian tehdaskompleksissa, joka aloitti toimintansa 1874. Tehtaan vastapäisessä puistossa olivat entiset **tehtaanjohtajien asunnot**.
- ⑨ **Vanhan verkatehtaan** vanhin osa on vuodelta 1901. Nyt siinä on taide- ja viestintäalan oppilaitos.
- ⑩ **Kuninkaankartanon saarella** on nimensä mukaisesti ollut Kustaa Vaasan kaupungin hallintoa ja puolustusta varten 1550 perustama kuninkaankartano, jonka toiminta kuitenkin hiipui 1500-luvun lopulla. Myös Kuninkaantie kulki sen kautta.

Nykyään saarella on **Tekniikan museo** entisissä vesilaitoksen rakennuksissa (www.tekniikanmuseo.fi/). Vettä niissä puhdistui 1876-1972, kemiallinen puhdistus alkoi 1909. Kosken länsirannalla on **kaupunginmuseon voimalamuseo**.
- ⑪ Tässä on **Helsingin perustamisen muistomerkki sekä Helsingin ensimmäisen kirkon ja hautausmaan paikka**. Helsingin perusti Kustaa Vaasa 1550. Alueelle muodostui 5-600 asukkaan kaupunki. **Kellomäellä** on vuoden 1616 **herrainpäivien muistokivi**. Helsinki päätettiin siirtää Vironniemelle, nykyiseen Kruununhakaan 1640.
- ⑫ **Villa Annebergin** rakennutti 1830-luvulla kauppaneuvos Gustaf Otto Wasenius (1789-1852) kesäasunnokseen.
- ⑬ **Kumpulan maaumala** valmistui 1952 olympialaisiin harjoitusalltaaksi.
- ⑭ **Koskela** on saanut nimensä Vantaankoskesta v.1931 kaupungin suurin vanhusten keskus. Sen vanhimmassa rakennuksessa käynnistyi kunnalliskoti ja työlaitos v. 1912.
- ⑮ **Taivaskallio** on 57,2 metriä merenpinnan yläpuolella. Siellä on maa- ja merilinnoitus, josta löytyy mm. sodanaikaisia kasematteja ja muistotykki. **Kalliokasvillisuus on erittäin kulutusherkkää**.
- ⑯ Vuonna 1922 rakennetusta **Käpylän Vuoritalosta** piti tulla VPK:n talo, mutta edelleenkin mietitään sen lopullista käyttöä.
- ⑰ **Käpylä** on osa entisiä Kumpulan kartanon maita. Jo vuonna 1556 oli rekisterissä **Kätteby**-niminen tila, joka lieenee saanut nimensä kepposia harrastaneen isäntänsä mukaan. **Kotteby** voi myös tarkoittaa käpykylää. Käpylän puutarhaesikaupungin innoittajana oli englantilainen Ebenezer Howard. Hän julkaisi 1898 kirjan *Garden Cities of to-morrow*, joka kuvasi omavaraista, terveellistä yhdyskuntaa raideliikenteen varrella. Alueen asemakaavaehdotuksen ovat laatineet Birger Brunila ja Otto-livari Meurman. Puutalojen rakentaminen alkoi 1920. Niiden suunnittelija on Martti Välikangas. Rautatieliikennepaikka eli nykyinen Käpylän asema avattiin 1910 Kottbyn laiturina.
- ⑱ **Käpylän** funkkistyyllisen **kirkon** (Metsolantie 14) on piirtänyt E. Sutinen. Kirkko valmistui 1930.
- ⑲ **Olympiakylä**, Koskelantien pohjoispuolella, on muisto kesän 1940 kisoista, jotka sota siirsi. Taloja ovat suunnitelleet Hilding Ekelund ja Martti Välikangas. Kadun ja Kumpulansiirtolapuutarhan välissä eteläpuolella on **Kisakylä**, joka rakennettiin vuoden 1952 olympialaisiin.
- ⑳ **Mäkelänkatu 86:n ja Tursontie 9:n** kiemurteleva **Käärmetalo** koostuu kolmesta rakennuksesta. Ne valmistuivat v. 1952 aravarakentamisen nousukaudella Yrjö Lindgrenin piirtäminä.
- ㉑ Jääkauden aikaisen **Louhenkallion hiidenkirkun** halkaisija on 140 ja syvyys 170 cm.
- ㉒ Vipusentien ja Vaakalinnuntien risteysaukiolla on punainen, entinen **Käpylän työväentalo**. Se tehtiin pääasiassa talkootyönä 1920-luvun alussa.
- ㉓ Vipusentien ja Kimmontien risteyksessä leikkii **Käpylän Mari**. Suihkukaivoveistoksen on tehnyt Armas Tirronen 1954. Sen takana oleva Suomen Siviili- ja asevelvollisuusinvalidien liiton perustama palvelutalo on tarkoitettu vaikeavammaisille nuorille.
- ㉔ Tämä maamme ainoa **velodromi** (pyöräilyrata) rakennettiin vuodeksi 1940 suunniteltuja olympialaisia varten. Se on osa Käpylän liikuntapuistoa, joka perustuu Eliel Saarisen 1915 laatimaan Suur-Helsingin asemakaavaan. Puistossa oli aikoinaan myös ravirata, joka siirtyi Espoon Vermoon 1977.
- ㉕ Helsingin **pääkirjasto** siirtyi Pasilaan Rikhardinkadulta 1986.
- ㉖ Kaiken aikaa laajentunut **Messukeskus** siirtyi Pasilaan Messuhallista eli nykyisestä Töölön kisahallista 1975.
- ㉗ Vuonna 1997 valmistuneeseen **Hartwall Areenaan** siirrytään kevyen liikenteen kalliitunnelia pitkin.
- ㉘ **Hertanmäen** ympäristössä on muutama viime vuosisadan vaihteen puutalo. Niistä pääosa jäi 1980-luvun rakentamisen jalkoihin. Pasilassa on hyvä verrata suunnitteluperiaatteiden muutoksia. Itä-Pasila edustaa 1970-luvun ja Länsi-Pasila 1980-luvun rakentamista. Molempien suunnittelu on tapahtunut osin edellisellä vuosikymmenellä.
- ㉙ Nykyinen **Pasilan asema** otettiin käyttöön 1990. Ympäröivä **Itä-Pasila** rakennettiin 1970-luvulla periaatteella, jossa autoliikenne kulkee eri tasolla kuin kevytliikenne.
- ㉚ **Veturitorin Rauhanasema** toimi aikanaan Pasilan asemana n. 100 m nykyisestä paikastaan, johon se oli siirretty 1920-luvulla Karjalan kannakselta. Alun perin se oli tehty 1915 Vammelojen asemaksi. Ensimmäinen Pasilan asema avattiin 1891.